

SEX PERSPEKTIV PÅ FÖRSÖRJNINGEN AV SVERIGES FÖRSVAR

Behov av nya arbetssätt och ökad samverkan

SOFF
Säkerhets- och
försvarsföretagen

Utan våra företag har Sverige inget försvar

Omvärlden har förändrats. Den ökade geopolitiska osäkerheten – kombinerat med hot som terrorism, cyberkrigföring och påverkansoperationer – har gjort gränsen mellan krig och fred mer oklar. Det ställer nya krav på vår operativa militära förmåga.

ETT MODERNT FÖRSVAR BESTÅR till största del av kunskap och teknik. Hårdvaran är viktig men kunnandet och kompetensen är avgörande. Så viktig att tekniskt kunnande är av stort säkerhetspolitiskt värde.

Försvarsföretagen är en del av det mycket viktiga ekosystem som bygger förmågan att försvara Sverige. Tekniskt kunniga och kostnadseffektiva försvarsföretag bidrar med avancerade system för stridsflygplan, stridsfordon, artillerisystem och ubåtar liksom nischer såsom kryptering, sensorer, rödpunktssikte och många fler områden. Det är ingen slump att den tjeckiska Gripen-flottiljen utsetts till Natos bästa flottilj, att den svenska ubåten som

Vårt tekniska kunnande är idag samtidigt en strategisk fördel. Ett kunnande som garanteras av försvarsföretagen i Sverige. Export är avgörande för att vi ska utveckla kunnandet. Genom det blir vi en attraktiv samarbetspartner för andra länder och då kan vi bygga säkerhet tillsammans med dem som delar våra värderingar om ett fritt och öppet demokratiskt samhälle.

UTVECKLINGEN AV SVERIGES framtida försvar till totalförsvar, nya hot och samhällssäkerhet ställer krav på nya koncept, ny teknik, nya metoder och specialistkompetenser. Utvecklingen kommer att kräva omfattande kunskapsuppbyggnad och investeringar i forskning, teknikutveckling och innovation.

För att samla Sverige till att spela med hela laget med rätt förutsättningar behöver vi skapa ett effektivt samspel mellan företagen och stat, åstadkomma en bättre marknadsdialog och diskutera nya affärsmodeller.

DET BEHÖVS BESLUTSAMHET, ledarskap, en vilja att ta pröva nytt och ett strategiskt perspektiv. Det är även nödvändigt att inrikta politik, regelverk och lagstiftning för att stödja och stärka transformationen.

Det behövs beslutsamhet, ledarskap, en vilja att pröva nytt och ett strategiskt perspektiv

lånades ut till amerikanska marinen beskrevs som ”oupptäckbar” eller att svenska stridsfordon ”vann” över amerikanska under den stora övningen Aurora 17.

DET HANDLAR OM ÖVADE SOLDATER och deras materiel. Om vi teknisk är underlägsna vår motståndare så riskerar vi våra soldater och sjömän. Den tekniska utvecklingen påverkar därför försvarets förmågeutveckling. Våra soldater och sjömän förtjänar det bästa och får inte vara tekniskt underlägsna när de ska utföra sina uppgifter. En operativ förmåga, utan logistik och tekniskt kunnande, ger ingen robust uthållig effekt. Ett kompetent försvar kräver därför hög nivå på förmågan och robust försörjning av förmågan. Utan våra företag har Sverige inget försvar.

Sammanfattande råd

Ökad kunskap om marknaden

Försvarsmakten och departementet måste **öka sin kunskap om den marknad de handlar ifrån** – i det ingår bl.a. en dialog med marknadens olika aktörer rörande teknikutveckling, branschvillkor (vad händer inom ett visst branschsegment, vilka villkor råder där osv), hur kravställning (i olika dimensioner – teknik, kommersiellt) tas emot och uppfattas och att sedan de krav staten ställer ut till marknaden är på rätt nivå och balanserade utifrån såväl Försvarsmaktens behov som marknadens möjligheter. Vi behöver tydlighet kring behoven. Vad vi ska dimensionera våra resurser emot. Utan en kunnig och krävande kund tappar vi försvarsförmågan.

Ökat fokus på tidiga faser i anskaffningsprocessen

En del i förändringen med Försvarsmaktens nya roll är det **ökade fokuset på tidiga faser i anskaffningsprocessen** – där myndigheterna måste ha kapacitet att ta fram olika alternativa lösningar på statens behov – vilket också kommer att påverka marknadens roll inte minst i internationell samverkan (ex EDF). Avgörande är att vi ser affären i ett helhetsperspektiv – där exv. arbete med underhållsberedningar och livscykelkostnadsberäkningar ska finnas med i tidiga faser – dvs. att affären är något mer än bara anskaffningen av det tekniska systemet.

Total kostnadsbild

Den **tekniska utvecklingen gör vissa produkter dyrare** i inköp per enhet, men det finns ingen naturlag som säger att därmed också totalkostnaderna ska bli högre. Kostnadsbilden visar inte värden som tillgänglighet, leveranssäkerhet och flexibilitet till lägsta möjliga totalkostnad. Utan dessa blir det heller inte kostnadseffektivt. Teknik, prestanda, kompetens och kostnad – alla delar håller ihop.

Helhetsåtagande och långsiktighet ger lägre kostnader

Med ett helhetsåtagande och långsiktighet kan vi **tillsammans bidra till lägre vidmakthållandekostnader** dvs. lägre driftkostnader för Försvarsmakten. Kostnadseffektivitet är viktigt både för företag och stat – här finns ingen motsättning. Men vi behöver dialog om kraven och diskutera hur vi ska arbeta för att lyckas. För företagen är det viktigt att få dra nytta av de synergier som finns med helheten. Fokus på enskilda system eller ramar vid anskaffning leder debatten till suboptimering.

Tydlig prioritering för samarbete

För att försvarsföretag ska förse försvaret med bra lösningar och produkter behöver världens mest internationaliserade försvarsföretagsbransch samarbeta internationellt och exportera tillsammans med andra partners. För att stärka vårt **tekniska kunnande** behöver Sverige en tydlig strategi med fokus på analys, inriktning och prioritering för **vilka länder vi ska samarbeta med**. En sådan strategi skulle underlätta företagens investeringar och stärka företagen och Sveriges relationer till strategiska partners.

Förstå likartade länders strategier

Eftersom likartade partnerländer till Sverige upprätthåller sin försvarsförmåga och försörjningstrygghet genom att ha statligt ägda eller kontrollerade företag, så behöver Sverige (som inte har denna strategi/kontroll) **förstå dessa beroenden och effekter**. Målet med dessa länders strategier syftar till att ha en garanterad försörjningstrygghet för deras försvarsförmågor vid ökad beredskap.

Försvarsmarknaden är global, men den fungerar inte som andra marknader. Försvarsmarknaden bestäms nämligen inte enbart utifrån ekonomiska och tekniska faktorer, utan den påverkas även i högsta grad av enskilda staters säkerhets- och försvarspolitik.

Försvarets försörjning är komplex – sex olika perspektiv

1

Utnyttja materiel i fred, kris och krig, utan att vara beroende av stöd utifrån

Grundläggande vid all försörjning är att den anskaffade materielen skall kunna utnyttjas av Försvarsmakten i fred, kris och krig. Detta kräver, förutom tillräckliga lager av reservdelar, ammunition och förnödenheter, även en kompetens kring underhåll, uppgraderingar och vidmakthållande av olika system. Även digital kompetens.

Tekniken (både hårdvara och mjukvara) blir alltmer tät, vilket betyder att det finns många fler interaktioner mellan alla olika processer som är nödvändiga för att systemen ska fungera. Till en viss del kan denna kompetens återfinnas hos försvarsmyndigheterna, men för vissa områden är det nödvändigt med industriellt kunnande och kompetens.

2

Egen förmåga inom av Försvarsmakten prioriterade områden, som Sverige inte kan anskaffa utomlands, till exempel beroende på sekretess

Sekretessen är ofta hög inom områden där utveckling går snabbt och där teknisk kvalitet spelar särskilt stor roll, t.ex. telekrigföring och krypto. För integritetskritisk teknik är den internationella marknaden inte alltid tillgänglig, utan för mer svår-tillgänglig, tekniskt avancerade lösningar (såsom AI och autonoma system) blir det därför, om möjligheter till inhemsk försörjning saknas, nödvändigt att acceptera en annan och lägre kvalitetsnivå på systemen.

Samverkan mellan ett inom delområden mycket kompetent svenskt kunnande och utländska företag bedöms ge tillgång till modernare materiel inom dessa områden än vad direktköp skulle kunna ge.

3

Värdet att möta specifika (svenska) behov

Det kan i vissa fall vara svårt att anskaffa materiel utomlands, beroende på att det berör en mycket specifik kompetens som av geografiska skäl bara återfinns i Sverige, exempelvis Östersjöns speciella förutsättningar.

Det kan även finnas vissa hänsyn till våra speciella förutsättningar såsom krav på enkla system, klimatiska och militärgeografiska förhållanden och därtill anpassade taktiska och operativa principer. Vissa är mer integritetskritiska. Även för att ny materiel ska kunna passa in tillsammans med annan materiel som redan är i bruk, är det nödvändigt med en viss anpassning. Därmed kan materielen ges prestanda anpassade till våra behov.

Historiskt har upphandling från "hyllan" ibland gett otillräckliga prestanda, i andra fall onödig överkvalitet. Behoven varierar utifrån system. Det finns dock en internationell marknad med utbud av mångsidigt användbara standardtyper av lösningar, det krävs riktlinjer och kompetens vilket möjliggör avvägningar vid behov.

4

Säkra försörjning i kris och/eller krig (inkl. "återtagning")

Skulle den säkerhetspolitiska situationen i framtiden ytterligare försämrats, med ökad risk för militära konflikter som kan beröra oss, är det angeläget att vi har förutsättningar att i erforderlig grad kunna öka försörjningstakten. Behoven av försörjning skulle sannolikt öka även i omvärlden och gör avancerad teknik mindre tillgänglig och dyrare på den internationella marknaden. I sådant läge kan kompetens och resurser i hög grad underlätta en anpassning av det svenska försvaret i takt med förändringarna i omvärlden.

Under loppet av några år kan en förstärkning ske genom ökad leveranstakt i pågående produktion, genom att modifiera och vidareutveckla befintlig materiel, kanske främst vad gäller elektronik och mjukvara, samt genom viss utveckling och nyproduktion. Produktionsflexibilitet ökar säkerheten att få tillgång till de insatsvaror som efterfrågas, där nya tillverkningsprocesser (såsom additiv tillverkning) ökar robustheten. Nyutveckling och produktion av de tyngsta och mest komplicerade systemen, såsom stridsflygplan och ubåtar, kräver mycket lång tid innan försvarets operativa förmåga kan påverkas vilket kräver lång framförhållning och att de framtida behoven identifieras, vilket är svårt. Även kompetens att genomföra modifieringar kan behöva beaktas.

Återtagningsförmåga har ett försvarspolitiskt intresse, men det finns vissa problem med konceptet. Företagens stora utlandsberoende innebär sårbarheter vilka behöver planeras för, inte minst möjlighet till produktion i ett avspärrningsläge. Försörjningsförmåga kan skapas med olika metoder och affärsmodeller, det behöver exempelvis inte lösas enbart med en större mängd ursprungsmateriel.

5

Trovärdig säkerhetspolitik

Snabb teknisk utveckling, ökad komplexitet och höga utvecklingskostnader gör det svårt för alla länder att säkerställa militärtekniska övertag. Detta leder till ökat internationellt samarbete. Såväl anskaffning som samarbeten medföra olika typer av beroenden. Först innebär själva anskaffningen en förhandlingssituation där vi på olika sätt kan behöva anpassa oss till säljarens villkor, inte nödvändigtvis bara ekonomiska utan också i vissa fall politiska. Med ett utländskt system kan vi också i viss mån bli bundna under lång tid vid leverantören för modifieringar och vidareutveckling, vilket innebär att säljaren under lång tid kan ha en möjlighet att påverka effektiviteten av vårt försvar.

Samtidigt ser vi hur mindre program, inom exempelvis autonoma system, gör enkla affärer till säkerhetspolitiska relationer. Ett sådant förhållande kan naturligtvis medföra vissa begränsningar i vår säkerhetspolitiska handlingsfrihet. Den ökande ekonomiska integrationen och det starka internationella regelsystem som finns på handelns område gör det dock svårare att utnyttja sådana påtryckningsmöjligheter mot Sverige. Däremot

kan vi naturligtvis i ett spänt läge drabbas av bristande tillgång på marknaden, vilket kan få effekter på de kostnader till vilka vi kan förvärva materielen liksom på möjligheterna att överhuvud taget få tillgång till materiel.

För att begränsa beroenden i akuta kris- och krigssituationer är det viktigt att väga köp av erforderliga reservdelar och ammunition och tillse att vi har erforderlig kompetens för modifieringar, uppgraderingar och underhåll inom landet.

Det kan noteras att även en anskaffning från en inhemsk leverantör redan idag medför internationella beroenden då företag i Sverige på avgörande delområden är beroende av leveranser från andra länder. Dessutom är företagen i sin tur i dag beroende av att själva kunna exportera, något som också kan medföra en form av bindningar till köparlandet. Kunnande bidrar inte till ett utrikespolitiskt oberoende, om det förutsätter ett omfattande beroende av delsystem och komponenter. Men ett svenskt kunnande blir alltmer ett centralt bidrag till våra partnerländers förståelse att möta den tekniska utvecklingen och därmed ett viktigt säkerhetspolitiskt bidrag.

6

Internationell samverkan

Vi ser idag en internationell marknad med internationella företag. I nästan alla projekt samarbetar företagen med bolag från andra länder för att klara teknikutvecklingen. Försvarsprodukter innehåller idag därför komponenter och teknik från en mängd olika länder. Med den utveckling mot större internationellt samarbete som pågår, ter sig en ökad fredstida samverkan också från svenska företag i den internationella

samverkan både naturlig och nödvändig. Exportandelen för företagen i Sverige har de senaste tio åren legat på 65–70 %. Det är intressant att svenska företag har förtroendet att leverera avancerade tjänster och produkter till utländska försvarsmakter. Det är ett bevis på att Sverige i en internationell jämförelse har mycket hög konkurrenskraft och är internationellt eftertraktade som partner.

**Sveriges försvar ska försörjas
med kunskap och teknik**

**Företagens resurser behövs för att skapa
handlingsfrihet, trygga försörjningen och
skapa operativ effekt**

SOFF
Säkerhets- och
försvarsföretagen